

ESSAY:

Syv hvide år

AF MATHILDE WALTER CLARK

STOF NR. 44 / FORÅR 2023

1.

I syv år drak jeg ikke alkohol. Nu hvor jeg skriver ordene, synes jeg de lyder som en skamfuld erklæring fremsat i AA, og ikke i det danske samfunds åbne og tolerante forum. Jeg vidste ikke at der ville gå syv år, og jeg vidste ikke at det sidste jeg drak, et glas hvidvin som udover at være billigt både var surt og astringerende og lunkent, ville blive det sidste. Beslutningen, som ikke var "en beslutning", havde intet med vinens tarvelighed at gøre, men alt at gøre med en mand som jeg havde mødt nogle måneder forinden. Ud fra hvad han havde fortalt mig, forstod jeg at han opfattede sig selv som "kompliceret", og at han havde en, ifølge ham selv, sygelig tilbøjelighed til at danne afhængigheder, alkohol var blot én af de mange problematiske substanser som han havde brugt kræfter på at løsrive sig fra. I mine ører lød det som noget ud af en roman, men da jeg som aftalt cyklede hjem til ham senere den aften og gjorde mine til at ville kysse ham, trak han sig pludselig væk. Det var nyt. Hans problem blev mit problem. Jeg forstod at jeg måtte træffe et simpelt valg: manden eller vinen. Jeg valgte manden.

2.

Det, der ikke var en beslutning, udviklede sig til et eksperiment som strakte sig i mange år efter manden var ude af mit liv, en undercover-øvelse som ikke var spor undercover. Mere end et eksperiment: Jeg kunne lide ikke at drikke. Aldrig mere vågne træet med en diffus plet i hjernen. En fornemmelse af en tåge der lidt efter lidt lettede fra en eng og blotlagde et landskab som jeg ikke anede eksisterede. Beruselsen ved ikke at behøve at drikke var en åbenbaring på linje med det øjeblik hvor det gik op for mig at jeg ikke behøvede at sidde og stikke i de obligatoriske to skiver kød som jeg, i kantinen på det reklamebureau jeg dengang arbejdede på, pligtro halede over på tallerkenen hver dag, men at jeg var fri til at udfylde pladsen med nogle af de farvestrålende og nærende retter som stod ved siden af.

Det var såre enkelt. Jeg behøvede ikke at drikke alkohol, ligesom jeg ikke behøvede at spise kødet, og begge dele var forbundet med en berusende følelse af frihed til noget andet.

3.

Jeg vågnede klokken fem, klar som en bjælde, og skulle først møde på reklamebureauet klokken halv ti. Jeg var tredive år og pludselig

– pludselig! – i gang med min første roman, uden at vide at jeg var i gang med min første roman. Måske berusede jeg mig for en tid på Baudelaires vis i dyden. Måske romantiserede jeg tilstanden. Der gives ikke noget mere kedeligt end folk der forsøger at hverve proselytter til deres foretrukne rusmiddel, det være sig bøffer eller børn eller rødvin, eller som i mit tilfælde den laserskarpe fornemmelse som jeg stadig ser for mig som to stregtegninger af en menneskeform (der for eksempel kunne være min egen), to omrids, der går fra at ligge forskudt til fuldstændigt at overlappe. Ordet: kongruens.

På et tidspunkt var oplevelsen ikke længere ny. Og så talte jeg ikke mere om det.

4.

Ikke at drikke alkohol, fandt jeg ud af, er noget af det mest destabiliserende, man kan foretage sig (eller rettere ikke foretage sig) i sociale sammenhænge. Her i landet hører alkohol til socialt samvær som tænder i en mund. Indtil vi har drukket et glas eller to, er vi prisgivet et akavet ingenmandsland som det gælder om at slippe helskindet igennem. Det var dét land jeg var gået undercover i, dvs. fuldt overcover. Efterhånden lærte jeg at genkende "de andre" tværs gennem receptionslokalerne og til de festmiddage hvor folk, der ofte ikke kender hinanden, bliver henvist til høflig samtale ved runde eller aflange borde. De kloge blandt vanddrikkerne lod deres bordherrer og -damer skænke vin op i glassene foran sig og løftede dem pligtskyldigt til skål uden at drikke en dråbe, udførte bevægelserne men ikke handlingen. Men jeg er desværre både stædig og krigerisk af gemyt, og så ingen grund til at skjule noget som jeg ikke skammede mig over, blot for at beskytte andres sarte følelser, så når de velmenende bordherrer havde overstået deres indledende snak om kødets fortræffeligheder hos Slagter Friis og Slagter Lund og Slagter Broe, og én af dem rakte ud efter flasken på bordet for at fylde mit glas, holdt jeg uden blusel to fingre over med et høfligt nej tak.

5.

Som den tjekkiske præsident, Milós Zeman, udbrød til skål da han for nogle år tilbage skulle uddele en pris i en vinkonkurrence: "Død over afholdsfolk og vegetarer". (Som et bevis på ånden af højere civilisation er han og elleve andre mænd i sorte jakkesæt fotograferet med deres guldstemplede diplomer). Bortset fra den brutale indpakning er jeg sikker på at hans synspunkt deles af et bredt udsnit af danske bordherrer og festgængere m/k. I den lige så civiliserede scenografi af tallerkener,

knive og gaffer og vigtigst af alt: Glasset som skulle være fyldt, men åbenbart ikke med vin, blev samtalen nagelfast indledt med et tilsyneladende nysgerrigt, tilsyneladende uskyldigt hvorfor. Som nogle af os der ikke har børn, vil vide, er der visse ting man må opfinde svar på, simpelthen fordi hvorfor ikke vil blive opfattet som en form for kætteri, en provokerende fremturen ligefrem.

Jeg kendte dramaturgien med alle dens tragiske stoppesteder til bevidstløshed. De skødesløse henvisninger til Hitler, der berømt hverken drak og eller spiste kød, men aldrig for eksempel Gandhi, der lige så berømt hverken drak eller spiste kød. Hvervekampagnerne, forsøgene fra bordherrernes side på at nøde, friste og lokke, for at få mig til at give efter for en utvivlsomt stærk, men undertrykt impuls til rødvin og bøffer, for det må da bero på en misforstået og uhensigtsmæssig "selvkontrol" ikke at ville hengive sig til præcis samme rus som de selv sværgede til. "Livsnyderen" og livsnyderens modsætning. Den gennemgående idé om en mangel og ikke en fylde. Forsøgene fra min side på at gøre dem det begribeligt at det var lige så lidt indlysende for mig at længes efter alkohol og bøffer som at gå ind i Guccibutikken eller Hermesbutikken (og hvad de ellers hedder, butikkerne der primært henvender sig til kinesiske krydstogtturister), lige så lidt "lokkende", at det simpelthen var et stykke af Københavns territorium der ikke vedrørte mig.

I denne ørken af samtaler opdagede jeg at den eneste acceptable afslutning på emnet var dunkle antydninger til "et problem". I længden bliver det et trættende udgangspunkt for samtale at den ene mener at sidde inde med facit for den andens livsvalg, og det var heromkring jeg vekslede trætte blikke med de andre og klogere kættere der udførte deres diskrete pantomimespil med fyldte glas ...

6.

Hvis en ædruelig middagsgæst, receptions- eller festgænger virker som en irritation for fællesskabet, en sten i skoen, en rød klud, er en forfatter der ikke drikker, en direkte uhyrlighed.

Da jeg udkom med min første roman, skrevet i de tidlige morgener under indtag af gunpowderede fra Kina og Ceylonte, blev jeg som én ud af to danske debutanter inviteret op til et ugelangt seminar for debuterende forfattere fra hele Norden på den svenske forfatterskole Biskops Arnö. Her havde jeg én af de første

aftener en diskussion med en færøsk digter. Kunne man blive en stor forfatter uden alkohol? Min færøske kollega, som drak sin øl af flasken, tvivlede stærkt på det. Hans egne digte var gode, fulde af en patos som var fremmed, måske endda pinlig, for nyere dansk lyrik, men som jeg syntes var forfriskende. Jeg skal ikke kunne sige hvad han og hans digte eventuelt skyldte alkoholen, om noget, det var en mere teoretisk diskussion, selvom udgangspunktet som sædvanligt var mig og mit formastelige vanddrikeri. Der var nok af eksempler fra litteraturhistorien til at støtte hans pointe. Forfattere nøjes ikke med at drikke, de går all in og bliver alkoholikere. Marguerite Duras kunne i sin storhedstid drikke otte liter Bordeaux før hun besvime, Elizabeth Bishop kunne, når hun havde tømt barskabet, finde på at drikke af parfumeflasken, og Fitzgerald plejede at introducere sig selv: "F. Scott Fitzgerald, den kendte alkoholiker". Da folk troede at Jean Rhys, også kaldet "skytsenglen for alkoholiske forfattere", for længst var død, viste hun sig at have ligget en to-tre årtier i sin seng og drikket billig vin og skriblet noget ned på sedler, som hobede sig op i plastikposer under sengen, som en dag blev til mesterværket *Wide Sargasso Sea*. osv. osv. (Jeg nægter at nævne forfatter-drunker-klicheen over dem alle: Hemingway). Imens de drak sig mere eller mindre spektakulært ihjel, var færingens pointe, klemte de udødelig litteratur ud.

P.O. Enquist kaldte ligefrem alkoholismen en "arbejdssygdom" i et interview i *Information* forbindelse med hans erindringsroman, *Et andet liv*, som blandt andet handlede om det alkoholmisbrug han nitten år forinden havde lagt bag sig. En hel genre for sig: Erindringsbøger af tørlagte forfattere. Enquist sagde at han havde svært ved at skrive i lange perioder. Journalisten spurgte ham om det var fordi forventningspresset, med Enquists ord fra bogen, lå "som en sæk med sten". "Frem for alt skyldes det at jeg forsøger at skrive," sagde Enquist, "men det bliver dårligt. Det går ikke, og jeg slipper ikke noget dårligt fra mig, og så sidder man der."

Så sidder man der. Thomas Mann sagde berømt at en forfatter er "én for hvem det er mere vanskeligt at skrive end for andre mennesker". En forfatter er én der store dele af tiden sidder dér. På en masterclass i forfatterforeningen i København for nogle år tilbage fortalte Linn Ullmann om de drøje dage med at stå op hver morgen og udholde det faktum at man ikke kan skrive. Hver morgen at stå op til samme yd-

mygende cirkus, siddende i et værelse for sig selv. Lutter stirren ud i luften og dårlige sætninger. Hun citerede sin mand, som også er forfatter, for at proklamere en aften over middagsmaden: "Jeg bliver mobbet af mit arbejde!"

Så vidt jeg ved udholder Linn Ullmann og hendes mand den daglige mobning uden alkohol. Det er ikke til at sige hvilke bøger de ville skrive, hvis de drak. Det er et simpelt faktum at der findes mange alkoholikere blandt Nobelpristagerne i litteratur, og at der findes endnu flere alkoholikere som ikke er Nobelpristagere. Det blev aldrig helt klart på Biskops Arnö om min kollega mente at alkoholismen var tilfældig eller en forudsætning, om der i dét der driver nogle mennesker til at skrive, også findes noget der kan drive dem ud i alkoholisme, og som kan forklare den store andel af alkoholikere blandt de velskrivende – eller om det var selve alkoholen som på magisk vis fik folk til at skrive stor litteratur. Før vi nåede så langt i diskussionen, havde Fader Alkohol trukket sin discipel ind i sit tågerige ...

Men jeg måtte give den færøske digter at alkohol-historierne er mere rock'n'roll end dem som der for eksempel går om afholdsmanden, vegetaren og Nobelpristageren J.M. Coetzee, en litteraturens grå embedsmand som imellem cykelturene og bønneretterne og undervisningen på universitetet sætter sig til skrivebordet morgen efter morgen, syv dage om ugen, og klemmer mesterværker ud. Ikke noget med at pisse i pejse. Ikke noget med at skyde sig en kugle for panden med et oversavet jagtgevær, men det langtrukne, møjsommelige arbejde med at skrive bøger og blive gammel. Eller Jorge Luis Borges hvis foretrukne stof, udover biblioteker og te af tynde porcelænskopper, var myntepastiller.

"Jeg prøvede meskalin og kokain i min ungdom," sagde han i portrætbogen *El Palabrista* af Esteban Peicovich, "men jeg skiftede øjeblikkeligt til myntepastiller som var mere stimulerende." Han var ikke interesseret i stoffer, hvis de gav den samme effekt som alkohol. "En dranker er åbenlyst latterlig," sagde han. "Jeg har været fuld flere gange, og jeg husker dem som rædselsfulde oplevelser for mig og alle andre."

7.

Sådan gik der syv år. Undervejs mødte jeg en mand, han drak vin, jeg drak vand, og ingen af os mente den anden havde noget at skamme sig over. Vi var flyttet sammen da vi en dag lidt

hovedkuls besluttede at køre til Paris. Vi ankom halvsent, ravende sultne, og fandt ind på en lille familiedrevet bistro med røvballegardiner og rullede linnedsduge. Til maden bestilte han et glas rosé, og jeg vand med brus (også kaldet munkechampagne). Drikkevarerne kom ind. Jeg kan stadig se vinen for mig, af den mest utrolige farve, som pæoner i juni eller dahlia i oktober, skænket i et rummeligt, tulipanformet glas som var mat af dug. "Må jeg smage din vin?" spurgte jeg, og min kæreste rakte mig glasset.

Mathilde Walter Clark (f.1970) har udgivet både romaner, noveller, essays og dramatik og modtaget flere priser og legater for sit forfatterskab. Hun har desuden en magistergrad i dansk og filosofi fra Roskilde Universitet og New York University. Gennembrudsromanen 'Lone Star' blev præmieret af Statens Kunstfond i 2018 og nomineret til DR's Romanpris i 2019. I 2006 modtog hun Carlsbergfondets pris som Årets Fund i 2006, samme år fik hun Statens Kunstfonds treårige arbejdslegat, og i 2020 fik hun Jan Sonnergaards Mindelegat for hele sit forfatterskab. Hendes seneste udgivelser er 'Huset uden ende' fra 2020 og 'Samlede historier' fra 2022, hvor alle hendes noveller er samlet i ét bind.